

ПРАВОВИЙ СТАТУС СвЯТОЇ ГОРИ

Афон у контексті відносин Церкви та держави в Грецькій Республіці

О. П. Мельничук

аспірант кафедри теорії держави та права
Київського національного університету імені
Тараса Шевченка, кандидат богослов'я,
протоіерей

У статті досліджується модель відносин Церкви та держави в Грецькій Республіці на прикладі правового статусу Святої Гори Афон. Аналізується її позитивний вплив на збереження та розвиток національно-культурної та релігійної традицій.

Ключові слова: релігія, Церква, держава, конституція, закон, грецьке законодавство.

В статье исследуется модель отношений Церкви и государства в Греческой Республике на примере правового статуса Святой Горы Афон. Анализируется ее положительное влияние на сохранение национально-культурной и религиозной традиций.

Ключевые слова: религия, Церковь, государство, конституция, закон, греческое законодательство.

In the article are presented model of Church and state in the Hellenic Republic for example of the legal status of the Holy Mountain Athos. Analyzes positive effects on the conservation and development of national cultural and religious traditions.

Keywords: religion, Church, government, constitution, law, greek law.

Вивчення та аналіз моделей відносин держави та релігійних організацій є актуальними, оскільки, незалежно від форми правління та державного устрою, сучасне суспільство перебуває в умовах інтенсивної секуляризації. Особливої уваги в цьому процесі заслуговують відносини Грецької Республіки та Церкви, адже саме Православна Церква Греції має особливий статус, закріплений на рівні Конституції, а відносини двох суб'єктів права прописані чинним законодавством.

Метою цієї статті є дослідження правового статусу Святої Гори Афон у контексті церковно-державних відносин Грецької Республіки, а також аналіз правової бази та юридичних механізмів щодо збереження культурної, релігійної та національної автентичності в системі європейського права.

Разом з тим протягом останніх років саме відносини держави та Еладської Православної Церкви є яскравим прикладом збереження православних традицій та знаходження певного компромісу їхнього співіснування в соціальній сфері та розбудові громадянського суспільства.

На сьогоднішньому етапі розвитку правничої думки в Україні вперше досліджується правовий статус Православної Церкви Греції на прикладі особливого правового статусу Святої Гори Афон у контексті відносин Церкви та держави. Для дослідження важливими є визначення та механізм збереження в реаліях сьогодення особливого правового статусу, традицій та століттями усталеного устрою Святої Гори Афон.

Свобода совісті, свобода віросповідання, релігія, релігійна організація, конфесія – все це ознаки, поняття та принципи демократичного суспільства, фактори формування правових систем демократичної держави. У теперішніх соціальних та економічних умовах, коли суспільство

перебуває в процесі інтенсивної глобалізації, тотальної інформатизації та утвердження плюралізму цінностей, – усе це призводить до розмивання національних та релігійних кордонів, до унеможливлення чіткої градації функцій Церкви та держави, формування моделі відносин двох суб'єктів права.

У той самий час взаємовідносини держави та Церкви безпосередньо залежать від рівня забезпечення свободи релігії в суспільстві. Держави, які проводять політику щодо збереження історичної, «прадідівської» віри, помітно вирізняються з-поміж інших правових політичних об'єднань, союзів тощо.

Країни, які входять до Європейського Союзу, сповідуючи загальнонаціональні цінності, відстоюють свою релігійну автентичність. Зокрема держави, де релігія має статус державної, вибудували відносини, закріпивши їх у конституціях, законах та підзаконних актах, виходячи з національних, культурних, політико-економічних особливостей та історичного контексту. Тому відносини державних інституцій і релігійних організацій мають вибудовану чітку правову модель.

Ураховавши всі можливі фактори, і насамперед культурні та історичні досягнення цивілізації, Європейський Союз офіційно закріпив права та свободи людини. Ідеться про статтю 10 Хартії про основні права, яка передбачає зокрема, що кожен має право на свободу совісті та релігії, яке включає свободу змінювати свою релігію або переконання (а отже, свободу), сповідувати власні релігійні принципи або дотримуватися переконань як індивідуально, так і спільно з іншими, публічним або приватним чином, у богослужінні, віровченні та відправленні релігійних та ритуальних обрядів [1].

Згідно з твердженням професора О. М. Мірошникової, в країнах ЄС існує три основні моделі відносин релігій-

них об'єднань та держави: ідентифікаційна (Великобританія, Данія, Греція, Люксембург), коопераційна (Австрія, Бельгія, Німеччина, Португалія, Іспанія, Італія, Швеція) і відокремлена (Франція, Нідерланди, Ірландія) [2]. Слід зауважити, що такий поділ є умовним, оскільки кожна з моделей має винятки, що склалися внаслідок різних економічних, політичних, соціальних реалій. Важливим чинником у формуванні відносин Церкви та держави є поліконфесійність.

Особливе місце серед усіх європейських моделей відносин між Церквою та державними інституціями, що закріплені в конституціях, належить Грецькій Республіці. Підтвердженням цього є основний нормативний акт – Конституція Грецької Республіки, яка набула чинності 11 червня 1975 р. [3].

Саме преамбула Основного Закону засвідчує основу православного віровчення: «В ім'я Святої Єдиносущної та Нероздільної Трійці». Крім того, цими рядками починається присяга новообраних депутатів та президента, яку вони складають перед національним парламентом.

Окремим розділом регламентовані відносини між Церквою та державою. Стаття 3 Розділу II Конституції передбачає: «Панівною в Греції релігією є релігія Східно-Православної Церкви Христової. Православна Церква Греції, що визнає своїм главою Господа нашого Ісуса Христа, нерозривно пов'язана в своїх догматах із Великою Константинопольською Церквою та з будь-якою іншою єдиновірною Церквою Христовою і так само неухильно дотримується святих апостольських та соборних канонів і священних традицій. Вона є автокефальною і управляється Священним Синодом архієреїв, що перебувають на церковній службі, і обирається Постійним Священним Синодом, який створюється в порядку, визначеному статутом Церкви, з дотриманням по-

ложень Патріаршого томоса від 29 червня 1850 року та Акта Синоду від 4 вересня 1928 року.

Існуючий в певних районах держави церковний режим не суперечить положенням попереднього пункту.

Текст Святого Письма залишається незмінним. Офіційний переклад його якою-небудь мовою без дозволу Автокефальної Церкви Греції та Великої Константинопольської Церкви Христової забороняється» [3].

Однак стаття 13 Конституції Грецької Республіки гарантує свободу совісті та свободу богослужінь для всіх. Але в той самий час зазначено, що будь-яка відома релігія вільна і відправлення її культових обрядів здійснюється безперешкодно під охороною закону. Відправлення ж культових обрядів, що порушують громадський порядок або моральні норми, не допустиме. Крім того, забороняється прозелітизм.

Документом також передбачено, що ніхто не може бути звільнений через свої релігійні переконання від виконання законів або своїх обов'язків перед державою.

Таким чином, Православна Церква є найбільшою конфесією в Греції, проте в країні існують і інші «відомі релігії», зокрема інші християнські конфесії: католики, протестанти, свідки Єгови, старовіри, евангелісти, п'ятидесятники і невелика кількість квакерів та мормонів. У Салоніках існує громада євреїв (усього кілька тисяч, які залишилися від великої єврейської громади, знищеної під час Другої світової війни) [4]. Якщо ж надати статистику різноманітних релігійних організацій у відсотках, то вона буде приблизно така: 98 % населення належать до Грецької Православної Церкви; 2 % – мусульмани, юдеї, католики, протестанти та інші християнські і нехристиянські конфесії.

Однак сьогодні правозахисниками ведуться чисельні дискусії з приводу по-

нять: «панівна релігія» та «відомі релігії» – із погляду прав людини. Але як стверджує Г.-А. Мукас, очевидно те, що стаття 13 Конституції не накладає обмежень на свободу віросповідання, а визначення «панівна релігія» є не більше, ніж декларація віросповідання абсолютної більшості греків, вона закріплює Православну Церкву як юридичну особу з правовими гарантіями, нормами та актами міжнародного права [5].

Також учений зазначає, що незалежно від того, чи характеризуються відносини Церкви та держави як «законодавчо затверджена політична система», або як система конституційно врегульованих відносин, залишається фактом те, що Церква в Греції підпорядкована державі: спосіб управління Елладською Православною Церквою визначається Конституцією, її статут затверджують на голосуванні як державний закон, а служителі Церкви перебувають під державним наглядом.

Окрім того, вища влада Елладської Церкви належить Синоду всіх єпископів, який включає в себе всіх єпархіальних архієреїв. Архієреї мають титули митрополитів, і їх призначає уряд Республіки Греція. Очолює Синод Архієпископ Афінський і всієї Еллади, якого обирає, згідно зі Статутною хартією Грецької Церкви від 1977 р., Синод із грецьких митрополитів (єпархіальних архієреїв), що перебувають на службі. Після обрання протягом п'яти днів президент Греції видає указ про його визнання, відтак відбувається інтронізація новообраного.

Важливо зазначити, що передумовою до такого механізму став закон президента Грецької Республіки «Про визначення способу обрання предстоятеля Елладської Церкви та впорядкування деяких церковних справ», який опубліковано 11 січня 1974 р. [6]. Він визначив новий склад Синоду та негайне обрання Пред-

стоятеля Елладської Церкви – на одному засіданні Синоду без перерви і в присутності міністра освіти та релігії.

Таким чином, протягом тривалого часу становлення Греції залежність Церкви від держави була досить сильною, і хоча Конституція 1975 р. дещо послабила цю залежність, проте залишила за державою роль такого собі наглядача, зокрема як третейського судді у врегульованні певних спорів, пов'язаних із церковною діяльністю.

Останнім часом можна побачити досить складні відносини держави та Церкви саме в правовому полі. Так, 2012 року було зроблено офіційну заяву Архієпископа Афінського і всієї Греції Ієроніма, адресовану владі Греції та Європейського Союзу з питань оподаткування Православної Церкви Греції та заробітної плати її кліру [7]. Це пов'язано з необхідністю реагування на багаторазове збільшення у європейських засобах масової інформації кількості публікацій, у яких Елладську Православну Церкву звинувачували в несплаті податків.

У заяві надано детальний аналіз податкового законодавства та податкової системи загалом. Зокрема останні податкові пільги на користь усіх без винятку релігійних конфесій у Греції були скасовані 23 квітня 2010 р. відповідним законом. Таким чином, юридичні особи Православної Церкви зобов'язані сплачувати цілу низку податків. Відповідно до податкового законодавства лише храми та будівлі благодійних установ усіх без винятку конфесій звільнені від податку на нерухомість. Так, Елладська Церква в особі своїх митрополій, парафій, монастирів та церковних фондів за 2011 р. сплатила до скарбниці податків на загальну суму близько 13 млн євро.

Щодо заробітної плати кліру зазначається, що її виплачує грецький уряд згідно з договірними зобов'язаннями, взяти-

ми на себе 1833 р. по відношенню до Церкви, оскільки 65 % (тобто дві третини) нерухомого майна Церкви на той час відійшли державі. Відтоді близько 96 % від власності, що залишилася в Церкві, також перейшли державі – або в односторонньому порядку (через низку законів, ухвалених урядом Греції), або за рахунок пожертвувань, внесених Церквою.

Але це дані без урахування монастирів Святої Гори Афон як суб'єктів права, що не перебувають у церковній юрисдикції Елладської Церкви і мають особливий статус відповідно до грецького законодавства.

Крім того, останнім часом грецьке законодавство все більше й більше зазнає змін саме в аспекті врегулювання різноманітних незначних питань, пов'язаних безпосередньо з релігійною діяльністю. Зокрема накладено заборону на відвідування священиками шкіл та колективну участь учнів у богослужіннях, урізано кількість вакансій парафіяльних священиків на 20 %, здійснюються перешкоджання хіротонії нових кліриків, скасовано графі про віросповідання в паспорті тощо [8].

Аналізуючи відносини держави та Церкви в Грецькій Республіці, особливої уваги заслуговує саме правовий статус Святої Гори Афон.

Свята Гора Афон (грецькою Αθως – Афон та Άγιον Όρος – Свята Гора) – географічний півострів у Східній Греції завдовжки 60 кілометрів, що являє собою гору заввишки 2200 метрів над рівнем моря.

Свята Гора Афон – територіально-адміністративна одиниця Грецької Республіки. Правовий статус Святої Гори є унікальний як у романо-германській правовій сім'ї, так і в інших правових системах світу, включаючи канонічне право безпосередньо самої Православної Церкви.

Деякі правознавці говорять про сюзеренітет, або протекторат Греції над Афоном, але в цьому тлумаченні Греція

та Афон є суверенними утвореннями. Афон делегує Греції низку важливих повноважень, таких, як ведення зовнішньої політики, але зберігає власне управління.

Унікальність насамперед підтверджується тим, що в Конституції Греції Святої Горі присвячено окремий розділ. Зокрема, глава третя Розділу VI врегульовує порядок державного адміністрування в Республіці і має назву: «Статус Святої Гори Афон». Зазначимо, що в системі адміністративних районів Греції Афон визначають як «Автономну чернечу державу Святої Гори», проте, незважаючи на офіційну назву, вона не є самостійною державою.

Так, стаття 105 цього документа вказує на особливий правовий статус Афону. Півострів Афон, починаючи від району Мега Вігла і далі, що становить район Святої Гори Афон, завдяки давньому привілейованому статусу є самокерованою частиною Грецької держави, суверенітет якої залишається недоторканим.

Ця стаття визначає також місце Константинопольського патріархату на території Грецької Республіки, що вказує на принцип юрисдикційного підпорядкування Святої Гори в духовному відношенні безпосередньо Вселенському патріархату.

Окрім того, у зазначеній статті передбачено, що всі ченці, які проходять тут службу, без додаткових процедур отримують грецьке громадянство. І навіть більше, громадянство надають не з часу прийняття (зарахування) до складу братії монастиря, а після прийняття особи в послушники (ті, хто готується до чернецого постригу).

Ця сама стаття передбачає, що управління здійснюється безпосередньо представниками Святих монастирів, складовими Священного Кіноту. Жодна зміна системи управління, кількості монастирів Святої Гори, їхнього ієрархічного порядку або положення підпорядкованих їм скитів не допустимі.

Управління Святою горою у відповідності з давнім привілейованим статусом проводиться розташованими на ній двадцятьма Святими монастирями: Велика Лавра, Ватопед, Іверський, Хіландар, Діонісіат, Кутлумуш, Пантократор, Ксиропотам, Зограф, Дохіар, Каракал, Філофей, Симонопетра, Святого Павла, Ставронікіта, Ксенофонт, Григоріат, Есфігмен, Свято-Пантелеймонівський, Констаніт. Із них сімнадцять монастирів належать безпосередньо Вселенському Патріархату, а три – Автокефальним Православним Церквам: Хіландар – Сербській Православній Церкві, Зограф – Болгарській Православній Церкві, а Свято-Пантелеймонівський монастир, один із найбільших та найчисельніших монастирів Святої Гори, – Руській Православній Церкві. Між монастирями поділено весь півострів Афон, територія якого не підлягає примусовому відчуженню.

Частина третя статті 105, яка передбачає визначення розкладу богослужінь та способів їх здійснення, міститься в Статуті Святої Гори Афон. За сприяння представника держави її склали всі двадцять Святих монастирів і затвердили Вселенська Патріархія та парламент Греції.

Афон 1912 року став частиною Грецької держави і 1924 року здобув остаточне міжнародне визнання. 10 травня 1924 року комісія Надзвичайних Подвійних зборів Святої Гори виробила «Статутну хартію Святої Гори Афон», відому також як «Новий канонізм». Після доопрацювання комісією правознавців Статут було затверджено урядом та парламентом Греції (законоположення від 10 вересня 1926 р.). І сьогодні цей документ є основним законодавчим актом, чинним на Афоні [9].

Монастирі Афону самоврядні за своїми внутрішніми статутами (канонізмами), ухваленими ними і затвердженими Священним Кінотом. Більшість нині діючих монастирських канонізмів затверджені

в 20-80-х рр. минулого століття. Внутрішній статут визначає устрій монастирського проживання, порядок обрання ігуменів (сан керівника монастиря, духівника, благочинного тощо), їхні права та обов'язки, визначає особливості уставу обителі.

Стаття 105 також передбачає функції наглядача за точними режимами служіння лише в адміністративній частині, до виняткової компетенції якої входить забезпечення громадського порядку та безпеки. Вищевказані функції держави здійснюються керуючим, права та обов'язки якого визначені законом. Законом визначена також здійснювана монастирською владою та Святим Кінотом судова влада, митні та податкові привілеї Святої Гори Афон.

Таким чином, на Святій Горі існує дві системи адміністрації – світська та монастирська. Світське управління здійснює губернатор (керуючий префект), що підпорядковується Міністерству закордонних справ Греції. За традицією губернатора призначають із професорів богословського факультету Салонікійського університету. У його підпорядкуванні перебувають поліція, відділ реєстрації іноземних громадян та митниця. У разі відсутності губернатора його заміщає секретар. Офіційне представництво розташоване в адміністративному центрі – Карієсі. До обов'язків губернатора входять: підтримка контактів із монастирськими органами управління і, як наслідок – виконання рішень монастирів та Священного Кіноту, оскільки їх ухвалюють згідно з чинним Статутом.

Вищим законодавчим та судовим органом монастирського управління Афону є Надзвичайні збори. Виконавча влада належить Священному Кіноту та Священній Епістасії. Священний Кінот є постійним органом і складається з представників (антипросопів) усіх 20 монастирів, їх обирають терміном на один рік.

На засіданнях, що відбуваються три рази на тиждень, мають бути присутні не менше, як дві третини членів Кіноту. На їхнє запрошення засідання може відвідувати губернатор Святої Гори. До функцій Священної Епістасії входять підтримка чистоти та порядку в Карієсі, встановлення цін на продукти та нагляд за порядком.

Існують на Афоні і власні судові органи – постійні монастирські суди (дікастирії). Дікастирії 1-го ступеня складаються з ігумена та собору старців монастиря. Суд 2-го ступеня являє Кінот Святої Гори, що розглядає апеляції тільки на суворі покарання протягом 15 днів із дня оприлюднення обвинувального вироку. Незначні покарання вважаються остаточними і скасуванню не підлягають. Вища судова влада належить Надзвичайним зборам. Кримінальні справи підлягають компетенції цивільного суду.

На Афоні використовується виключно юліанський календар (старий стиль), зокрема в адміністративній офіційній документації.

Ще одним підтвердженням особливо правового статусу Святої Гори Афон є те, що всі паломники, які хочуть відвідати Афон, обов'язково повинні отримати спеціальний письмовий дозвіл – діамонітіріон, своєрідну візу. Отримати його, звичайно, може лише людина чоловічої статі будь-якого віросповідання, сплативши відповідне мито. Діамонітіріон видає Канцелярія Святої Гори в місті Уранополісі. У цьому документі вказується монастир, який надає запрошення, а також термін перебування в ньому. Слід зазначити, що без наявності діамонітіріона жоден із монастирів не має права прийняти паломника.

У той самий час діамонітіріон священнослужителям відрізняється від дозволу мирянам. Православні клірики, які хочуть взяти участь у богослужінні, повинні отримати попередній письмовий дозвіл від Вселенського Константинопольського Патрі-

архату. Лише після цього клірик подає прохання на дозвіл від монастиря Святої Гори. Ця норма є загальнообов'язковою для кліру всього вселенського Православ'я.

Нагадаємо, що 1979 року Греція уклала з Європейським Союзом відповідний договір і приєдналася до нього два роки потому. Згідно з положеннями окремої декларації щодо Святої Гори Афон Європейський Союз визнає, що особливий статус Афону, гарантований ст. 105 Конституції Греції, обумовлений виключно причинами духовного та релігійного порядку. Тому Євросоюз прийняв вимогу грецької сторони, щоб особливий статус Афону було враховано в застосуванні існуючих у розробці нових правових актів ЄС, особливо в частині про звільнення від митних зборів та податків, а також із питань видів на проживання.

Бюджет монастирів Святої Гори головним чином складається з добровільних пожертвувань та внесків паломників. Слід зазначити, що паломники, які прибули з країн СНД, повинні відвідати Свято-Пантелеймонівський Руський монастир. Ця традиція бере початок у 17 ст., про що свідчать монастирські літописи.

Таким чином, Договір про приєднання Греції до ЄС не передбачав екстериторіальності Афону або генерального вилучення його зі сфери дії права Євросоюзу. Ідеться лише про «врахування особливо статусу» [10]. Сьогодні Афон де-юре є частиною податкового та митного простору ЄС, але на Святу Гору нині не поширюється положення про податок ЄС на додану вартість.

1992 року Греція приєдналася до Шенгенської угоди про скасування віз та паспортного контролю між державами – членами ЄС, що підписали її. У тексті документа йшлося також про статус Святої Гори, який майже дослівно повторює формулювання вищезгаданого документа: «Сторони домовилися врахувати

особливий статус Афону в процесі застосування Шенгенської угоди».

Угоду було ратифіковано грецьким парламентом п'ять років потому, і набула вона чинності в Греції лише 2000 р. Головною причиною такого затягування став опір не тільки ченців, а й суспільства, оскільки були побоювання за збереження тисячолітньої традиції, яка забороняє доступ жінкам на Святу Гору Афон.

Норма, яка забороняє жінкам ступати на Святу Гору, називається аватон. Устав Афону, стаття 186 глави 11: «Вхід жінок на півострів Святої Гори з давнього часу до сьогодні заборонено». Держава ратифікувала Устав Афону Законодавчим розпорядженням від 16 вересня 1926 року. А 1953 року Законодавче розпорядження, стаття 43 глави 5 чітко зафіксувала: «Порушення статті 186 Уставу Афону карається позбавленням волі від двох місяців до одного року, без відкупку» [11].

2003 року Європарламент здійснив спроби ухвалити резолюцію щодо зняття заборони на відвідування жінками Афону. Аргументувалося це тим, що введена 1045 р. монахами заборона порушує повсюдно визнаний принцип гендерної рівності, а також правові акти Європейського Союзу з боротьби з дискримінацією та нормативи про свободу пересування громадян.

Реакція світової та грецької православної спільноти була швидкою, зокрема, коментуючи позицію Європарламенту, грецький міністр культури Е. Венізелос порівняв статус Афону зі статусом Ватикану, зазначивши, що останній, будучи членом Ради Європи, представлений у ньому виключно чоловіками [12].

І навіть більше, дещо пізніше судом Голландії було ухвалено рішення, яким задоволено приватний позов і визнано таким, що суперечить правам людини, закон Грецької Республіки, який підтверджує аватон. Реакція уряду була нега-

тивною, з посиланням на те, що в договорі про приєднання Греції до ЄС встановлено особливий статус Святої Гори Афону.

Слід зазначити, що в подальшому цю проблему неодноразово обговорювали на різноманітних конференціях. Зокрема 2011 року на міжнародній конференції «Внесок Афону в європейську духовну та інтелектуальну традицію» в рамках окремої секції були представлені саме юридичні підстави, посилаючись на які, можна аргументувати традицію аватона [13].

А проте питання про так звану невідповідність загальновизнаним нормам про права людини аватона могло б бути приводом на розгляд Європейським судом із прав людини, рішення якого є обов'язковими до виконання країнами – членами Європейського Союзу.

Однак релігійні обмеження, як правило, не є сферою права і зазвичай не беруться до уваги. Але, з урахуванням ситуації, яка склалася на Святій Горі Афон із її правовим статусом, закріпленим Конституцією Грецької Республіки та директивами ЄС, релігійні звичаї та релігійні заборони, які, до речі, закріплені на законодавчому рівні, в цьому разі є винятком і беруться до уваги.

Грецька Республіка чи не єдина в Європі, де не тільки збереглися вікові православні традиції, а й національну систему права побудовано на панівній, домінуючій та історичній релігії – Православ'ї. Збереження культурної, духовної автентичності Греції, та й будь-якої держави, можливе лише в тому разі, коли присутня політична воля в розбудові громадянського суспільства через відповідні правові механізми та засади.

Розвиток суспільства в умовах глобалізації, технологічного, інформаційного прогресів і, як наслідок, розмиття релігійних кордонів через ухвалення «ліберальних» законів руйнує національне, культурне та релігійне підґрунтя держави.

Побудова, збереження, удосконалення моделі відносин держави та Церкви на конституційному та законодавчому рівнях укріплюють державність і удосконалюють суспільні відносини між громадянськими інститутами (інституціями).

Свята Гора Афон, її правовий статус, виняткове місце в правовій системі Європейського Союзу та романо-германській правовій сім'ї є прецедентом у збереженні православної, культурної традиції в сучасному світі.

Використання православних традицій Грецької Республіки може стати підґрунтям у подальшому розвитку та вдосконаленні існуючих відносин держави та релігійних організацій в Україні.

Національне законодавство країн Європейського Союзу і тих країн, які ще

не набули повноцінного асоційованого членства в європейській сім'ї, проходячи процес імплементації до європейських норм, потребує досліджень щодо можливості отримання виключного статусу у системі європейського права.

Дослідження показало, що існуюча модель відносин Церкви та держави Грецької Республіки на прикладі правового статусу Святої Гори позитивно впливає на збереження і розвиток національно-культурної та релігійної традицій. Разом з тим принцип терпимості в суспільному житті є очевидним та можливим.

Досвід Грецької Республіки у правовому врегулюванні відносин Церкви та держави є унікальним і корисним для реалізації при розбудові національної моделі церковно-державницьких відносин в Україні.

Список використаної літератури

1. Хартія основних прав Європейського Союзу // Міжнародний документ від 07 грудня 2000 року.
2. *Мирошникова Е. М.* Свобода совести в контексте отделения церкви от государства : вопросы реализации в современной Европе // Свобода совести в России : исторический и современный аспекты. – М., 2005. – С. 6.
3. Конституція Грецької Республіки від 11 червня 1975 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу.
4. Религия Греции [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.grekomania.ru>
5. *Мукас Г.-А.* К вопросу о юридическом урегулировании отношений церкви и государства в Греции // Журнал «Толμη». – 2007. – Февраль (пер. с греч. Зинаиды Оборневой) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pravoslavie.ru>
6. *Скурат К. Е.* История Поместных Православных Церквей. – М., 1996. – Т. 2. – С. 59.
7. Элладская Церковь ответила на развернутую против нее кампанию в СМИ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.agionoros.ru>
8. *Рогозянский А.* В Греции решается судьба христианской Европы [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://radonezh.ru>
9. Православная энциклопедия / Под ред. патриарха Московского и всея Руси Кирилла. – 2008. – Т. 4. – С. 103.
10. *Зиньковский О.* 9 июля 2011 г., Зальцбург [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://radonezh.ru>
11. «Φύλλο Εφημερίδας της Κυβερνήσεως». – Α. 268.28.9.1953 р.
12. Епископ Венский и Австрийский Илларион. Православие в новой Европе : проблемы и перспективы // доклад на межд. конф. «Европа в XXI веке : перекресток цивилизаций». – Прага, 5 мая 2004 г. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.wco.ru>
13. *Паршинцев А.* По материалам конференции «Вклад Афона в европейскую духовную и интеллектуальную традицию» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://afon-oros.ru>

ΙΕΡΑ ΕΠΙΣΤΑΣΙΑ
ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ
ΛΘΩ

№ 08864

ΚΛΗΡΙΚΩΝ

ΚΑΡΥΛΙ, ΤΗ: 06/04/2012

ΛΗΓΕΙ ΤΗ: 09/04/2012

ΑΡ. ΕΙΣΟΔΟΥ 1

ΕΙΔΙΚΟΝ ΔΙΑΜΟΝΗΤΗΡΙΟΝ Ι. ΜΟΝΗ ΑΓ. ΠΑΝΤΕΛΗΜΟΝΟΣ

Ὁ κομιστής τοῦ παρόντος ἱεροκοινοσφραγίστου καὶ ἐνυπογράφου γράμματος ἡμῶν
κύριος MELNYCHUK OLEG

τοῦ θρήσκευμα: ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ

ιδιότης:

ἀρ. Δ.Α.Τ.: ἀρ. Διαβ.:

πόλις ἢ χώρα: ΟΥΚΡΑΝΙΑ ἔλαβε τὴν ἡμετέραν ἄδειαν πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ

ἐπιγραφομένου εἰς τὸ παρὸν Ἱεροῦ Σκηνώματος, προσκληθεὶς παρ' αὐτοῦ πέραν τοῦ προβλε-
πομένου ἡμερησίου ἀριθμοῦ εἰσερχομένων εἰς Ἅγιον Ὄρος. Τὸ παρὸν δὲν δικαιολογεῖ τὸν
κομιστὴν του νὰ ζητήσῃ φιλοξενίαν ἀπὸ ἕτερον Ἱερὸν Σκηνῶμα τοῦ Ἁγίου Ὄρους
πλὴν τοῦ ἐπιγραφομένου.

Ἐφ' ᾧ διατελοῦμεν λίαν φιλαδέλφως ἐν Χριστῷ ἀδελφοί

ΟΙ ΕΠΙΣΤΑΤΑΙ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ ΛΘΩ

Ο ΒΑΤΟΠΑΔΙΔΟΥ	ΠΡΩΤΕΠΙΣΤΑΤΗΣ
Ο ΚΟΥΤΛΟΥΜΟΥΣΙΟΥ	ΕΠΙΣΤΑΤΗΣ
Ο ΚΑΡΑΚΑΛΛΟΥ	ΕΠΙΣΤΑΤΗΣ
Ο ΣΤΑΥΡΟΝΙΚΗΤΑ	ΕΠΙΣΤΑΤΗΣ

Γέρων Βασίλειος
Γ. Γρηγόριος Γεροβ.
Γ. Ανδρέας
Γέρων Θεοδοσίος